

Principärende

Vårdgivare behandlar endast en hudförändring i taget med hänvisning till regionens ersättningssystem

Ärendet

Patientnämndens förvaltning har under åren 2022-2024 mottagit nio anmälningar¹ från patienter med hudförändringar (basaliom) som remitterats till olika hudmottagningar i Region Stockholm där mottagningarna meddelat att de endast kan ta bort en hudförändring i taget på grund av regionens ersättningssystem. Av dessa nio anmälningar har fem inkommit under 2024 (se bilaga 1).

Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) beslutade den 27 augusti 2024 att vårdval specialiserad hudsjukvård ska avvecklas och att vården ska upphandlas enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU).²

Utredning

Utredningen i ärendet består av inkomna anmälningar från berörda patienter samt yttranden från vårdgivarna och hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF). I det följande redogörs för tre av ärendena som handlagts vid förvaltningen.

Ärende 1

En kvinna hade sedan många år besvär med en långsamtväxande hudcancer. Hon hade alltid fått ta bort flera stycken basaliom åt gången men när läkaren gick i pension fanns det ingen annan läkare som kunde ta mer än en åt gången. Detta ledde till att kvinnan behövde boka ett besök per basaliom som skulle tas bort och det tog onödigt med tid och skapade oro eftersom hon fick flera nya varje månad.³

I inhämtat yttrande daterat den 16 augusti 2022 beskrev verksamhetschefen på Hudläkartjänst att patientens önskemål om att få ta bort flera basaliom åt gången var högst berättigade men att nuvarande ersättningssystem var

¹ **2022:** PaN V2208-05207 och PaN V2212-08930. **2023:** PaN V2303-01952 och PaN V2305-03833. **2024:** PaN V2401-00437, PaN V2403-01776, PaNV2312-08606, PaN V2405-03754 och PaN V2408-05512.

² Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande 2024-08-14 (HSN 2024-0483) och protokollsutdrag § 167 2024-08-27.

³ PaN V2208-05207.

utformat så att de omöjliga kunde genomföra multipla operationer på en patient under ett och samma tillfälle. Samma låga ersättning utbetalades oavsett om man opererade en eller fyra basaliom.

I yttrande den 23 september 2022 uppgav avtalsansvarig handläggare på HSF att det var beklagligt att vårdgivaren inte kunnat bistå patienten med hjälp och hänvisat till ekonomiska förutsättningar i ett avtal mellan vårdgivaren och Region Stockholm. Enligt avtal och allmänna villkor ska vårdgivaren utgå från en helhetssyn på patienten och dennes behov. Det innebär att vårdgivaren ska erbjuda den behandling som är bäst för den enskilde patienten. Det finns ingen begränsning i avtalet att endast ta bort ett basaliom i taget.

Ärende 2

En kvinna med flera hudförändringar på kroppen hade remitterats till en hudmottagning som konstaterat att det rörde sig om tre basaliom som skulle tas bort. Vårdgivaren menade dock att de endast kunde behandla en hudförändring i taget kunde på grund av regionens ersättningsmodell. För kvinnan innebar detta en utdragen behandling, många besök och förlorad arbetstid. Varje besök på mottagningen blev också en påminnelse om den cancer hon haft vars strålbehandling orsakat förändringarna. Kvinnan ansåg att patientperspektivet var obefintligt och ifrågasatte att det endast handlade om ersättningsmodellen.⁴

I yttrande från den 2 april 2024 beskrev verksamhetschefen på Diagnostiskt Centrum Hud SICKLA att ersättningsmodellen i Region Stockholm tvingade mottagningen att boka flera besök för att inte gå med förlust. Enligt verksamhetschefen fick vårdgivaren endast ersättning för en operation per besök samtidigt som de själva behövde stå för kostnaden för analys hos patolog. Att analysera tre basaliom kostade tre gånger så mycket och när verksamheten endast fick ersättning för ett besök så gick den med förlust.

Av yttrande daterat den 20 maj 2024 menade avtalsansvarig handläggare på HSF att en vårdgivare som utför vård på uppdrag av Region Stockholm ska bistå med vård utifrån patientens behov och inte hänvisa uteblivet omhändertagande på grund av ekonomiska förutsättningar i ett avtal mellan vårdgivaren och regionen. I avtalets uppdrag framgår att vårdgivaren ska utföra så kallade excisioner och ersättningen gäller oavsett om man utför en eller flera vid samma tillfälle. Enligt avtal och allmänna villkor ska vårdgivaren utgå ifrån en helhetssyn på patienten och dennes behov. Det innebär att vårdgivaren ska erbjuda den behandling som är bäst för den enskilde patienten. Det finns ingen begränsning i avtalet att endast ta bort ett basaliom i taget.

Ärende 3

En kvinna hade en bokad tid vid en hudmottagning för bedömning och uppföljning av två hudförändringar. På plats på mottagningen fick hon veta att denna skulle stänga och att ingen åtgärd därför skulle vidtas vid besöket, i stället skulle hon remitteras till en annan mottagning långt från hemmet.

⁴ PaN V2403-01776.

Vidare fick hon veta att hudförändringarna endast kunde åtgärdas en åt gången på grund av den ekonomiska ersättningen till vårdgivaren. Kvinnan ifrågasatte hanteringen vid detta besök och de kommande, att hon gång på gång skulle ta ledig från jobbet, betala patientavgifter och transportkostnader. Hon menade att det handlar om tid och pengar, men framför allt var en principsak hur man behandlade patienter.⁵

I yttrande från den 27 juni 2024 beskrev verksamhetschefen på Stockholm Hud att verksamheten hade som kutym att först bedöma och därefter utföra ett ingrepp. Det var olyckligt att mottagningen skulle stänga, remittenterna var informerade om detta men vårdgivaren hade ändå fått remissen. Vårdgivaren hade remitterat patienten vidare för åtgärd till den mottagning som hennes läkare skulle arbeta vidare på.

Regelverk

I 2 § andra stycket punkt 2 lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården anges att patientnämnderna ska rapportera iakttagelser och avvikelser av betydelse för patienterna till vårdgivare och vårdenheter. Av 3 § samma lag följer att patientnämnderna ska uppmärksamma regionen på riskområden och hinder för utveckling av vården.

Av 5 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, framgår att hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär bl.a. att vården ska vara av god kvalitet, tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet samt vara lätt tillgänglig.

I 3 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL, anges att vårdgivaren ska planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att kravet på god vård i hälso- och sjukvårdslagen upprätthålls. Vårdgivaren ska vidta de åtgärder som behövs för att förebygga att patienter drabbas av vårdskador. Med vårdskada avses lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder hade vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården (1 kap. 5 § PSL).

Av förarbetena till PSL framgår att någon utredning eller behandling inte behöver ha påbörjats för att en vårdskada ska anses ha inträffat. En vårdskada kan t.ex. uppstå av den anledningen att en adekvat åtgärd inte har vidtagits och det kan handla om ett fysiskt eller psykiskt lidande till följd av att inte ha fått vård i rätt tid.⁶

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen finner det allvarligt att patienter med flera hudförändringar inte kunnat få dem behandlade vid samma vårdtillfälle och att de tvingats till flera besök med hänvisning till regionens ersättningssystem. För patienter som av dessa skäl tvingats till flera besök och en utdragen behandlingsprocess har förfarandet varit förenat med

⁵ PaN V2405-03754.

⁶ Proposition Patientsäkerhet och tillsyn 2009/10:210 s. 190 f.

patientsäkerhetsrisker och ökade kostnader. Tillvägagångssättet har även inneburit en ofördelaktig användning av regionens resurser. Ärendet ska därför hanteras som ett principärende.

Av utredningen i ärendet framgår att HSF haft kännedom om dessa problem sedan 2022. I yttranden från 2022 och 2024 har de svarat att det inte finns någon begränsning i vårdavtalet att endast ta bort en hudförändring i taget, att vårdgivaren ska utgå från patientens behov och erbjuda den behandling som är bäst för den enskilde patienten. Trots detta har flera olika vårdgivare i yttranden till förvaltningen fortsatt att hänvisa till regionens ersättningsmodell som förklaring till varför patienterna behövt boka in flera besök för att ta sina hudförändringar.

Mot bakgrund av patienternas beskrivningar och med beaktande av vad som framkommit i yttrandena från vårdgivarna och HSF finner förvaltningen det angeläget att HSN inkommer med en skriftlig yttrande med svar på de omständigheter som framkommit vid utredningen av ärendet. Yttrandet bör innehålla en beskrivning av vilka åtgärder som redan vidtagits samt vilka åtgärder som HSN avser att vidta framöver för att säkerställa att patienterna tillgodoses en god och säker vård och att regionens ekonomiska resurser används på rätt sätt.

Med anledning av att vårdval specialiserad hudsjukvård kommer att avvecklas önskar förvaltningen vidare att HSN yttrar sig särskilt över hur de risker som belysts i detta ärende kommer att beaktas vid den kommande upphandlingen på vårdområdet.

Konsekvenser för patientsäkerhet

De föreslagna åtgärderna kan förväntas bidra till att förbättra patientsäkerheten genom att patienter med flera hudförändringar kan behandlas vid samma vårdbesök.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

De föreslagna åtgärderna förväntas inte medföra några konsekvenser för jämställd och jämlik vård.

Miljökonsekvenser

Åtgärder som bidrar till färre vårdtillfällen och minskade transporter kan förväntas medföra positiva konsekvenser för miljön.

Förslag till beslut

Patientnämndens förvaltning föreslår att patientnämnden beslutar följande.

1. Ärendets tjänsteutlåtande skickas till hälso- och sjukvårdsnämnden och patientnämnden begär skriftlig återföring avseende genomförda och planerade förbättringsåtgärder och effekterna av dessa senast den 24 februari 2025.
2. Ärendets tjänsteutlåtande skickas för kännedom till Hudläkartjänst.

3. Ärendets tjänsteutlåtande skickas för kännedom till Diagnostisk Centrum Hud Sickla.
4. Ärendets tjänsteutlåtande skickas för kännedom till Inspektionen för vård och omsorg.

Pia Bornevi
Förvaltningschef

Bilagor

1. Ärendeförteckning 2022-2024

